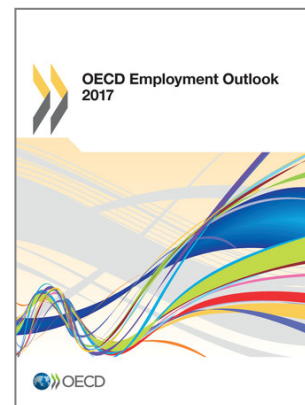

OECD *Multilingual Summaries* OECD Employment Outlook 2017

Summary in Latvian

Read the full book on: 10.1787/empl_outlook-2017-en

OECD Nodarbinātības apskats 2017

Nodarbinātības politikai ir jāklieidē bažas, kas ir pamatā populistu negatīvajai reakcijai pret globalizāciju

Lai gan lielākais vairākums OECD valstu beidzot ir atrisinājis masveida darbavietu trūkuma problēmu, kas radās lielās lejupslīdes laikā — 2008.-2009. gadā, cilvēki daudzās valstīs pauž arvien lielāku neapmierinātību ar ekonomisko politiku, tostarp ar to, kā tiek veicināta starptautiskā tirdzniecība un investīcijas. Ar populistu negatīvo reakciju pret globalizāciju tiek apstrīdēti politiskie ieteikumi, ko sniedz tādas starptautiskās organizācijas kā OECD, kas ilgu laiku ir uzsvērušas ieguvumus no globālās integrācijas. Ņemot vērā arvien pieaugošo skepsi par to, ka politika ir tradicionāla, būtiski ir atkārtoti izvērtēt ekonomiskās politikas raksturu, tostarp, kādas izvēles darba tirgus politikas veidotāji ir izdarījuši daudz maz pareizi un kur ir nepieciešama pieejas maiņa. Lai gan vēl nav pieejams galīgais izvērtējums, jau ir skaidrs, ka daudzas bažas, uz kurām balstīta populistu negatīvā reakcija pret globalizāciju un tirdzniecību, ir reālas un ka tās galvenokārt skar jomas, kurās nodarbinātība, prasmes un sociālā aizsardzība ir jānostiprina un jāpielāgo mainīgajai ekonomikas videi.

Darba tirgus uzdevums ir jāsaprot plašāk

Darba tirgus politikas izvēles būtu jāizvērtē, ņemot vērā daudzus veidus, kā darba rezultāti ietekmē labklājību. Darba tirgus darbību bieži vērtē galvenokārt pēc nodarbinātības un bezdarba rādītājiem, jo tie ir būtiski un viegli izmērāmi rezultāti. Taču arī citi darba tirgus rezultāti ir svarīgi un izmērāmi. Tie saistīti ar darba kvalitāti (samaksu, drošību, darba vidi) un iekļaušanos darba tirgū (ienākumu līdztiesību, dzimumu līdztiesību, darba pieejamību iespējami nelabvēlīgākā situācijā esošām iedzīvotāju grupām). Šajā OECD Nodarbinātības apskata izdevumā ir iekļauts jauns salīdzinošs rezultātu apkopojums attiecībā uz darba tirgus darbības rādītājiem, tostarp darbavietu daudzumu, darbavietu kvalitāti un darba tirgus iekļautību, tajā sniegts plašs pārskats par dažādu valstu darba tirgu stiprajām un vājajām pusēm. Tas parāda, ka pēdējā desmitgadē lielākajai daļai OECD valstu ir izdevies darba tirgū labāk iekļaut sievietes un iespējami nelabvēlīgākā situācijā esošās iedzīvotāju grupas un uzlabot darba vides kvalitāti, turpretim bezdarba līmenis un ienākumu kvalitāte bijusi vairāk vai mazāk nemainīga, taču ir pasliktinājusies darba tirgus drošība un audzis zemu ienākumu risks. Rezultātu apkopojums parāda arī, ka ir grupa valstu, kurās visi vai lielākā daļa rādītāju ir labi, tas nozīmē, ka nav sarežģītu kompromisu, kas neļautu dalībvalstīm gūt labus rezultātus visās jomās.

Darba tirgus izturētspēja pēc krīzes OECD valstīs ievērojami atšķirās

Lielā lejupslīde OECD darba tirgiem bija smaga pārbaude to noturībai pret stresu. OECD bezdarba līmenis ir atkal pietuvojies tā pirmskrīzes līmenim, bet ievērojamā skaitā valstu lielās lejupslīdes radītās izmaksas saistībā ar bezdarbu tomēr ir ļoti lielas un ilgstoši jūtamas. Turklāt, tā kā atgūšanās jaudas ziņā ir bijusi vājā līmenī salīdzinājumā ar atgūšanos nodarbinātības ziņā, darba ražīgums un darba samaksas pieaugums joprojām ir zems. Saprātīga makroekonomiskā politika un darba tirgus politika ir svarīgs darba

tirgus izturētspējas faktors. Makroekonomiskā politika ir ļoti efektīva tad, ja ierobežo darbavietu samazināšanos ekonomiskās lejupslīdes laikā un novērš to, ka bezdarba līmeņa cikliska palielināšanās kļūst par strukturālu parādību. Izdevumiem saistībā ar aktīvu darba tirgus politiku ir stingri jāatbilst bezdarba cikliskajiem pieaugumiem, lai veicinātu ātru atgriešanos darbā atgūšanās periodā un saglabātu savstarpējo saistību garu tirgus aktivizācijas laikā. Pārlietu stingra pastāvīgo darbinieku darbavietu aizsardzība samazina tirgus izturētspēju, veicinot līgumu uz noteiktu laiku izmantošanu un palēninot darbavietu radīšanu atgūšanās periodā. Saskaņotu darba koplīgumu slēgšanas sistēmas var veicināt izturētspēju, atvieglojot darba samaksas un darba laika korekciju veikšanu.

Tehnoloģiju attīstība un globalizācija pārveido darba tirgus

Apskatā aplūkots, kādu iespaidu tehnoloģiju attīstība un globalizācija divās pēdējās desmitgadēs ir atstājusi uz OECD darba tirgiem, galveno uzmanību pievēršot darbavietu polarizācijai un deindustriālizācijai. Abas tiek saistītas ar darba ņēmēju dzīves smagu dezorganizāciju un nevienlīdzības pieaugumu, un to pamatcēloņu atklāšanai politikā ir būtiska nozīme. Gandrīz visas OECD valstis pēdējo gadu desmitu laikā ir pieredzējušas darbavietu polarizāciju — t. i., kopumā samazinājās vidēji apmaksātu darbavietu skaits, kurās ir nepieciešamas vidēja līmeņa prasmes — taču to ir kompensējis gan augsta, gan zema līmeņa prasmju darbavietu skaita pieaugums. Aptuveni vienu trešdaļu no polarizācijas palielināšanās īpatsvara rada darbinieku pāreja no ražošanas uz pakalpojumu sniegšanu, taču lielāko daļu veido nodarbošanās maiņa nozaru robežās. Tehnoloģijām ir visciešākā saistība gan ar polarizāciju, gan ar deindustriālizāciju. Globalizācijas ietekme nav tik skaidri saskatāma, bet ir dažas norādes uz to, ka starptautiskā tirdzniecība ir veicinājusi deindustriālizāciju. Prasmju veidošanas politikai, aktivizācijas pasākumiem un modernizētām sociālās aizsardzības sistēmām var būt noteicošā nozīme, lai palīdzētu darba ņēmējiem veiksmīgi orientēties pašreiz notiekošajā darba tirgus pārveidē un tehnoloģiju attīstību izmantot savā labā.

Darba koplīgumu slēgšana OECD valstīs diezgan ātri attīstās

Lai izvērtētu, vai darba koplīgumu slēgšana ir saglabājusi savu efektivitāti situācijā, kad darba tirgi ātri mainās, šajā apskatā ir ietverts visaptverošs un atjaunināts pārskats par OECD valstu un īpaši izvēlētas tādu jaunietekmes valstu grupas, kuras patlaban pievienojas OECD, darba koplīgumu slēgšanas sistēmām. Salīdzināmas aplēses par līdzdalību arodbiedrībās un darba devēju organizācijās, kā arī noslēgto darba koplīgumu īpatsvars norāda, ka darba koplīgumiem joprojām ir svarīga nozīme, lai gan pēdējo trīs desmitgažu laikā ir samazinājusies tādu darba ņēmēju daļa, kuru nodarbinātības nosacījumi ir paredzēti darba koplīgumā. Vērojama arī tendence virzīties uz mazāk centralizētu darba koplīgumu slēgšanu, darba koplīgumu slēgšanai uzņēmumu līmenī palielinoties uz darba koplīgumu slēgšanas nozaru vai valstu līmenī rēķina, bieži vien tas notiek ar tādu mehānismu palīdzību kā noteikumi par izņēmumiem un atkāpēm, kuri ļauj zemāka līmeņa sarunu dalībniekiem atteikties no tādu noteikumu izpildes, kas noteikti augstāku līmeņu darba koplīgumos. Darba koplīgumu slēgšanā svarīga nozīme ir arī dažādajiem veidiem, kā centralizēto darba koplīgumu slēgšanu iespējams koordinēt, efektīvam līgumu izpildes līmenim un daudzajiem darbinieku pārstāvības veidiem, kas var pastāvēt uzņēmumu ietvaros. Kopējā darba attiecību kvalitāte, kā novērtējuši augstākā līmeņa vadītāji vai kā norāda sabiedrības uzticēšanās līmenis arodbiedrībām, OECD valstīs ievērojami atšķiras, bet nav konstatēts, ka tas saistāms ar kādu konkrētu darba koplīgumu slēgšanas modeli. Valstu darba koplīgumu slēgšanas sistēmu vispārējs salīdzinājums atspoguļo to, kā darba koplīgumu slēgšanas dažādie aspekti vienā valstī iederas savstarpēji savienotajā veselumā.

© OECD

This summary is not an official OECD translation.

Reproduction of this summary is allowed provided the OECD copyright and the title of the original publication are mentioned.

Multilingual summaries are translated excerpts of OECD publications originally published in English and in French.

[Read the complete English version on OECD iLibrary!](#)

© OECD (2017), *OECD Employment Outlook 2017*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/empl_outlook-2017-en